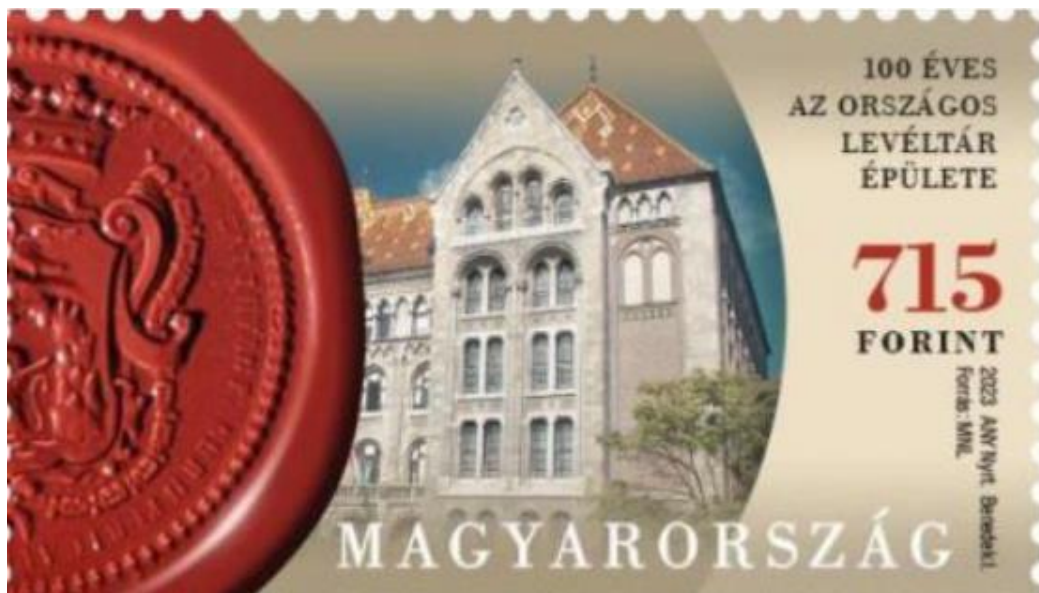

Kántás Balázs

LEVÉLTÁRFILATÉLIA

LEVÉLTÁRÉPÜLETEK BÉLYEGEKEN

Kántás Balázs
LEVÉLTÁRFILATÉLIA
LEVÉLTÁRÉPÜLETEK BÉLYEGEKEN

Az elektronikus szakkönyv szerzője:
Dr. Kántás Balázs PhD
muzeológus, tudományos tanácsadó, Bélyegmúzeum
ORCID-azonosító: 0000-0003-0927-772X

Lektorálta:
Prof. dr. Borsi-Kálmán Béla DSc
nyugalmazott egyetemi tanár, ELTE BTK

ISBN 978-615-6740-04-5

Felelős kiadó: Dr. Zsávolya Zoltán PhD

HUNGARICA ELECTRONICA
BUDAPEST, 2024

MOTÍVUMFILATÉLIAI BEVEZETŐ EGY RÖVID MOTÍVUMBÉLYEG-KATALÓGUS ELÉ

Bár ez a vélemény meglehetősen szubjektív egy jelenleg, a jelen kézirat elkészítése idején éppen filatéliai szakterületen dolgozó történész, illetve muzeológus-levéltáros-könyvtáros tollából, de a bélyeggyűjtés kétségtelenül máig az egyik legnagyobb változatosságot, szellemi és esztétikai élményt kínáló értelmiségi hobbi-tevékenységek közé tartozik annak ellenére, hogy az utóbbi

évtizedekben mind idehaza, mind a nemzetközi szintén kétségtelenül veszített a népszerűségéből. Ez még akkor is így van, ha világunk gyors fejlődése, digitalizációja és automatizációja a bélyeget, ezt a hagyományosan papíralapú dokumentum-/irat-/aprónyomtatvány-típust is új társadalmi kontextusba helyezi, új fajtáinak megjelenését idézi elő, és új társadalmi, hivatali és kulturális funkciókat kölcsönöz neki. Az 1840-től megjelent mintegy 600 ezer bélyeg (és számtalan egyéb filatéliai tárgy) motívumokban gazdag, távoli országok történelmébe, hagyományaiba és kultúrájába betekintést engedő világa szinte kimeríthetetlen, és többek között az

a csodálatos benne, hogy az újabb és újabb kibocsátások révén folyamatosan bővül. Az eredetileg kizárólag postai bérmentesítésre szolgáló, apró értékpapírok állami és magán postaszolgálatok általi folyamatos kibocsátása mára elsősorban inkább a gyűjtői igényeket szolgálja ki, új és új, sokszor egyre hivalkodóbb és formabontóbb grafikai tartalommal a hivatali okmányfunkció, postai bérmentesítés helyett. Gyűjtésével, történetének, motívumainak és nyomdai, technikai előállításának tanulmányozásával, valamint a tágabb értelemben vett postatörténettel pedig

önálló történeti segédtudomány, a filatélia foglalkozik.¹

Tematikus bélyeggyűjtésnek (ennek talán egy szűkebb területét pedig elsősorban Magyarországon motívumgyűjtésnek, illetve motívumfilatéliának – angolul jellemzően *topical philately*, *topical stamp collecting* vagy *thematic stamp collecting*) azt a filatéliai ágat, gyűjtési és érdeklődési területet nevezzük, amikor valaki csak egy témába tartozó bélyegeket gyűjt, illetve tanulmányoz.² Ide tartozik az

¹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

² Magyarországon számos jó színvonalú motívumfilatéliai könyv, illetve tematikus kiállítási katalógus megjelent. Például lásd:

eseményfilatélia is, amely évfordulókat, eseményeket (sportesemények, hadi események, születési évfordulók stb.) ábrázoló bélyegek gyűjtését jelenti. A tematikus filatéliát és a motívumfilatéliát régebben azonos gyűjtési területnek tekintették, mára azonban két önálló, egy tágabb és egy szűkebb filatéliai ágról van szó.³ A kettőt persze olykor nehéz

ÁCS Imre, *Magyarország hadtörténelme bélyegeken*, Budapest, Honvéd Kiadó, 1998.

Dr. ZOLTÁN János, *Vadászat bélyegeken*, Magánkiadás, Budapest, 2002.

Dr. FORGÓ Béla, *Festmények és grafikák Magyarország bélyegein*, Budapest, MP Press Bt, 2003.

SZABÓ Jenő, *Bélyegrapszódia* [A Bélyegmúzeum zenét és zeneszerzőket megjelenítő bélyegekből készült, tematikus bélyegkiállításának katalógusa], Budapest, Bélyegmúzeum, 2015.

³ Erre egyébként a jeles magyar filatelista, Bánás Artúr, a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége Tematikus Szakosztályának

elhatárolni egymástól, azonban a tematikus gyűjtés elvileg valamely (tágabb) témához kapcsolódó bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtését (pl. postatörténet, repüléstörténet, közlekedés stb.) jelenti, tehát a bélyegek tematikus alapon való gyűjtése és tanulmányozása az úgynevezett tematikus filatélia, míg a motívumgyűjtés/motívumfilatélia a bélyegábra által megjelenített képre, képi

elnöke hívta fel a jelen esszé szerzőjének figyelmét, amelyért ez úton is köszönettel tartozik. A szerző cikkét a magyar motívumfilatélia történetének tárgykörében lásd: BÁNÁS Artúr, „*Hol tart valójában a tematikus filatélia?*”, Bélyegvilág, 2018/3, 6.

Köszönettel tartozom továbbá Rill Attila, dr. Egerszegi György és Derecskei Attila Gyűjtőtársaknak, a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége prominens tagjainak, akik termékeny polémia keretében hívták fel figyelmemet a két gyakran összemosódó filatéliai ág közötti különbségekre.

tartalomra korlátozódik – ha például állatokat, vagy még korlátozottabban adott rendszertani csoportba tartozó állatokat, növényeket, bizonyos típusú járműveket stb. megjelenítő bélyegeket gyűjtünk és tanulmányozunk, akkor tulajdonképpen motívumfilatelisták vagyunk.⁴ A motívumalapú bélyeggyűjtés témái nyilván lehetnek állatok, növények, híres emberek, közlekedési eszközök, képzőművészeti alkotások, néprajzi csoportok és viseletek, vagy akár épületek és tájak is.⁵ A lehetőségek a bélyegek egyre

⁴ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 36–37.

több mindenre kiterjedő képi tartalmával együtt szinte végtelenek, a nagy mennyiségű megjelent bélyeg és bélyegváltozat okán pedig mindenképpen ajánlatos, hogy aki gyűjtésükre adja a fejét, az valamilyen módon, akár kibocsátó országra korlátozva, akár időszakra szorítkozva, akár tematikus, akár ezen belül motívumalapon behatárolja gyűjtői hobbijának területét.

A tematikus alapú, illetve szűkebben a motívum alapon történő gyűjtés majdnem egyidős a magával bélyeg történetével. Amikor a 19. század végén a posták emberek portréi, címerek és egyéb egyszínű bélyegek kiadása helyett inkább színes, tematikus bélyegek kiadása mellett

döntöttek, és a bélyegek külleme, grafikai tartalma, képi elemei egyre változatosabbá és színesebbé váltak, és egyre jobban elterjedt a tematikus gyűjtés és a motívumgyűjtés. Az 1920-as évek végén a szemlélet kellően elfogadottá vált,⁶ és ez a bélyeggyűjtési ág a bélyegszakkönyvekben, filatéliai kiadványokban is egyre gyakrabban jelent meg, mint a filatélia egyre inkább önálló és egyre többek által igen nagyra értékelt

⁶ Lásd a magyar szakirodalomban bővebben például:

HAJDU Endre, *Bélyeggyűjtés*, Budapest, Medicina Kiadó, 1970, 60–64.
Illetve: DABÓCZY András – GLATZ István – NAGY László – Dr. SZÖRÉNYI Miklós – VAS István, *A bélyeggyűjtés kézikönyve*, Budapest, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, 2004, 54–57.

területe.⁷ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség (Fédération Internationale de Philatélie, FIP), a bélyeggyűjtés legrangosabb világszervezete ugyanakkor csak a tágabb értelemben vett tematikus filatéliát (angolul: *topical philately* vagy *thematic philately*, franciául: *philatélie thématique*, németül viszont: *Motivphilatelie* vagy *thematische Philatelie*, a két kifejezés nagyjából ugyanazt jelenti) önálló filatéliai versenyszakágként és gyűjtési területként csak a tágabb értelmű tematikus filatéliát ismeri el, csak és kizárólag motívumalapú filatéliai anyaggal így nem is igazán lehet a nagyobb nemzetközi bélyegkiállításokra

⁷ Lásd bővebben: NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

benevezni.⁸ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség, a FIP értelemszerűen maga is fenntart egy tematikus szakbizottságot. A rangos nemzetközi szakmai szervezet honlapján az alábbi definíció olvasható:

„A tematikus filatélia olyan bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtése, amelyek egy témát illusztrálnak, dolgoznak fel: madarak, foci, történelem, művészet, életmód, fák stb. A téma (theme) kifejezésnek itt dinamikus jelentése van, amely a gyűjtő általi személyes kidolgozását jelenti, aki egy teljes történetet épít az adott téma köré.

⁸ Erre többek között dr. Rill Attila hívta fel a figyelmet a MABÉOSZ levelezőlistáján, amiért ezúton is köszönet illeti.

Valaha a bélyeggyűjtemények egy ország vagy országcsoport bélyegeiből álltak. A bélyegeket általában a kibocsátás dátumának sorrendjében mutatták be. Ez ma már nincs így. A tematikus gyűjtemény a lehető legszélesebb körű filatéliai anyagból áll, a postigazgatások lehető legszélesebb köréből, mindenféle időbeli megkötés nélkül. Minden egyes kiválasztott tételnek kapcsolódnia kell a témához, és azokat legmegfelelőbb sorrendben kell elrendezni, hogy elmeséljék a történetet.

A történet vázlata tervként (plan) kerül bemutatásra, amely a téma kialakulásának lépéseit mutatja be. A terv hasonló egy könyv tartalomjegyzékéhez, és

általában fejezetek és alfejezetek szerint szerveződik, amelyek láthatóvá teszik a történet logikus folyását egy világos és következetes szál mentén.”⁹

Ebből a hivatalos, rangos nemzetközi szakmai szervezet által meghatározott, minden részletre kiterjedő definícióból is látszik, hogy a tematikus filatélia egy tágabb, komplexebb, a gyűjtők számára nagyobb kreativitást és szellemi mozgásteret, nagyobb kihívást jelentő keretet, sőt, inkább egész keretrendszer

⁹ *What is Thematic Philately?*. A Nemzetközi Filatéliai Szövetség honlapja.

<http://www.fipthematicphilately.org/what.html>

Letöltés ideje: 2023. december 16.

jelent, míg a motívumfilatélia leginkább azonos bélyegábrát tartalmazó bélyegek gyűjtését (és tanulmányozását) jelenti, és inkább az adott filatéliai tárgy szűkebb vizuális, grafikai tartalomra koncentrál, nem annyira az egyes filatéliai tárgyak közötti lehetséges, komplex tematikai kapcsolatokra. Míg a tematikus filatélia versenyszakág, addig a motívumfilatélia, mondhatjuk akár némi leértékeléssel, leginkább egy szűkebb gyűjtési területet jelent. A professzionális, bélyegkiállításokon is induló gyűjtők jellemzően a tematikus filatéliát ismerik el inkább, a motívumgyűjtést pedig sokan egy kevésbé komplex területnek gondolják. A motívumgyűjtemények a

gyűjtők szorgalmas munkája és kreativitása által tematikus gyűjteményekké bővíthetők, és az egyszerűbbtől az összetettebb tartalom felé haladva fokozatosan fejleszthetők. Ezzel együtt művelődéstörténeti szempontból nyilván mindkét megközelítés igen érdekes lehet.

A tematikus alapú bélyeggyűjtés történetének igen fontos állomása volt, amikor 1949-ben megalakult az Amerikai Tematikus Szövetség vagy Amerikai Tematikus/Motívumfilatéliei Szövetség (ATA, *American Topical Association*), és a szervezet elsődleges szakmai célja lett, hogy folyamatosan frissített témajegyzéket biztosítson a különböző motívumokat

ábrázoló, illetve különböző témák szerint csoportosítható bélyegekről a gyűjtők számára. Ma az ATA tagjainak száma meghaladja az 50 000-et, tagjai közel száz országból kerülnek ki, és időről időre részletes kiadványokat jelentet meg széles témakörben. Napjainkban is ez a motívumfilatélia, tematikus bélyeggyűjtés egyik legnagyobb és legrangosabb, bár amerikai székhelyű, de lényegében nemzetközi szinten jelenlevő és működő szakmai szervezete, és jelentős segítséget nyújt a tematikus bélyeggyűjtőknek, bárhol is éljenek és gyűjtsenek bélyeget a világon.¹⁰ A szervezet időről időre az egyéb

¹⁰ A szervezet honlapját lásd: <https://americantopical.org/> Letöltés ideje: 2023. november 17.

szakirodalom közreadása mellett komoly, szakmailag megalapozott tartalmú kézikönyveket is kiad a tematikus bélyeggyűjtés témakörében.¹¹

Az Amerikai Tematikus Szövetséghez hasonló módon, napjainkban a legnagyobb nemzetközi bélyegkatalógusok kiadói már külön a tematikus- és motívumgyűjtőknek szánt tematikus, illetve szűkebb értelemben vett motívumkatalógusok kiadásával is foglalkoznak, amelyek természetesen színes bélyegillusztrációkat tartalmaznak

¹¹ Lásd például:

<https://americantopical.org/Sys/Store/Products/55705>

Letöltés ideje: 2023. december 21.

a bélyegek világában való eligazodáshoz.¹² (Ha úgy tetszik, a jelen motívumfilatéliai kiadvány is felfogható és értékelhető egy motívumalapú, válogatott elektronikus bélyegkatalógusként, és talán nem is feladata, hogy annál sokkal többként funkcionáljon). Mára ezenfelül hagyománnyá váltak a motívumgyűjtők számára rendezett versenyek, a tematikus filatélia pedig szerencsére önálló versenyszakággá emelkedett.¹³

¹² A *Michel* német kiadású bélyegkatalógusnak többek között vannak például motívumkatalógusai is, amelyeket a cég időről időre kiad. Lásd többek között:

<https://www.schaubek.de/MICHEL-thematic-catalogues>

Letöltés ideje: 2023. november 17.

¹³ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

A Wikipédia vonatkozó magyar nyelvű, részletes szócikke többek között az alábbi motívumfilatéiai területeket sorolja fel leggyakoribbként:

„Számos elterjedt motívum létezik ebben a körben. A tematikus bélyeggyűjtés témáját a motívumgyűjtő választja ki, viszont a bélyegek változatossága miatt figyelnie kell arra, hogy ne túl széles körben gyűjtsön bélyegeket (pl. madarakat), hanem korlátozódjon le a gyűjtés alkategóriákra (pl. vörösbegyek, pingvinek, sasok).

A széleskörűbb motívumok a következők:

- *állatok – madarak, lovak, macskák, kutyák, halak, rovarok (lepkék), pókok, kagylók, rákok, kígyók, gyíkok*
- *növények – virágok, fák, gyümölcsök*
- *gombák*
- *járművek – vasút, hajók és vitorlák, autók, repülőgépek, léggömbök*
- *híres emberek – fizikusok, kémikusok, feltalálók, nők, írók, költők, festők, fáraók stb.*
- *épületek, építmények*
- *tájak, tájképek, földrészek – Antarktisz*
- *sport – sportolók, olimpiai játékok, labdajátékok, vb-k*
- *csillagászat, űr, űrhajósok (Apollo-program), égitestek*

- *festmények – portrék, aktok, híres emberek festményeken*
- *kultúra; népek, hagyományok, szokások, népviseletek, vallások; szimbólumok; táncok*
- *edények, szobrok, tárgyak, kincsek, érmék*
- *jeles napok - karácsony, húsvét, Valentin-nap*
- *címerek, zászlók, térképek*
- *postatörténet, bélyeg a bélyegen*
- *ifjúság - játékok, mesék, rajzfilmek, képregények, gyermekrajzok*
- *cserkészlet*
- *EUROPA-bélyegek*¹⁴

¹⁴ Tematikus bélyeggyűjtés – Wikipédia-szócikk.

A tematikus filatélia, és azon belül persze a szűkebb motívumfilatélia egyik – és kétségtelenül a gyűjtők körében máig legnépszerűbb – ága az élővilág-motívumokat, állatokat, növényeket, természeti környezetet ábrázoló bélyegek gyűjtése. (Az állatok pedig talán valamivel népszerűbbek a tematikus bélyeggyűjtők

https://hu.wikipedia.org/wiki/Tematikus_b%C3%A9lyeggy%C5%B1jt%C3%A9s – Letöltés ideje: 2023. november 16.

A téma nemzetközi szakirodalomából lásd válogatásszerűen:

A. J. BRANSTON, *Thematic and Topical Stamp Collecting: A Practical and Comprehensive Handbook for Thematic, Topical, and Subject collectors*, London, Batsford, 1980.

Alma LEE, *Introduction to Thematic Collections*, London, The British Philatelic Trust and the National Philatelic Society, 1983.

W. E. J. VANDEN, *Handbook of Thematic Stamps*, Limassol, British Thematic Society, 1994.

körében, mint a növények.) A motívum alapján való bélyeggyűjtésnek tehát a flóra és fauna tematikájú bélyegek adják nemzetközi szinten is az egyik leggazdagabb és legjelentékenyebb, szinte kimeríthetetlen területét.¹⁵

Itt pedig el is érkeztünk a jelen rövid motívumfilatéliai/tematikus filatéliai (a definíciókkal a szerző egyre jobban próbált vigyázni, de nem biztos, hogy minden esetben sikerült neki) esszé és elektronikus kiadvány témájához, mely a könyv címe alapján nyilvánvalóan a

¹⁵ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*. i. m.

Mindazonáltal eszemben sincs egy alapvetően motívumfilatéiai témájú, bélyegek digitális másolatát közlő katalógus rövid bevezetőjében a mindenkori Kedves Olvasót hosszabb levéltár-történeti vagy levéltártani eszmefuttatásokkal untatni. Elég, ha itt és most annyit mindenképp elmondunk, hogy a levéltár régi írásos anyagok megőrzésére, kutatására, bemutatására szolgáló intézmény. Számos levéltár közgyűjtemény, továbbá vannak különféle vállalati, intézményi, családi és személyi levéltárak is, amelyek az adott entitásra vonatkozó adatokat tárolják és szolgálnak információval, igazolásokkal, bizonyító anyaggal stb., ha ez szükséges. A

levéltárak egy ország történeti múltjának elsődleges forrásai, ugyanakkor hivatalos, jogbiztosító iratokat is őrző intézmények, így a mai világban átmeneti intézménytípusnak tekinthetők a kulturális intézmény és a hivatal/államigazgatási szerv között. Funkcióik, feladataik persze országonként, kultúránként eltérnek egy kicsit, de minden esetben egy nemzet kollektív emlékezetének, írott történetének is identitásának fontos intézményei. Magyarországon, ahol a levéltárak működése immár 300 éves történelemre tekint vissza, önálló törvény, az *1995. évi LXVI. törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről* szabályozza a levéltár típusú

kulturális és hivatali intézmények működését, amelynek definíciója szerint a levéltár egyébként „*maradandó értékű iratok tartós megőrzésének, levéltári feldolgozásának és rendeltetésszerű használatának biztosítása céljából létesített intézmény*”.¹⁶ A honi levéltárügy működésében való elmélyedéshez egyébként leginkább az ország legnagyobb, hazánk írott kulturális örökségének jelentős részét őrző, patinás intézmény, a Magyar Nemzeti Levéltár honlapját érdemes első körben

¹⁶ 1995. évi LXVI. törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500066.tv>
Letöltés ideje: 2023. december 26.

tanulmányozni,¹⁷ ahol a levéltári rendszer működéséről és a kutatásra vonatkozó szabályozásról sok minden megtudható, illetve igen sok digitalizált forrás is elérhető.¹⁸ Javaslom ezt mindenkinek, akit a levéltár nem csak kutatóként vagy hivatali ügyfélként érdekel, hanem a színpalak mögött zajló komoly szakmai munkára, az intézményrendszer működésére, annak hátterére is kíváncsi valamilyen szinten...

¹⁷ A Magyar Nemzeti Levéltár honlapja.

<https://mnl.gov.hu/>

Letöltés ideje: 2023. december 28.

¹⁸ Adatbázisok Online – a Magyar Nemzeti Levéltár folyamatosan frissülő adatbázisai, virtuális forráskiadásai.

<https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/>

Letöltés ideje: 2023. december 28.

Vállalt célom ugyanis, hogy a jelen kis motívumkatalógussal felkeltsem az Olvasók, akár a fiatalabb korosztályhoz tartozók figyelmét ne csupán a szűk értelemben vett bélyegmotívum-gyűjtés, de ezzel együtt a közgyűjtemények, e történelmünket, tudásunkat és kulturális identitásunkat őrző, fontos és különleges társadalmi memóriaintézmények iránt, és kiemelkedő fontosságukra a rohanó 21. században is felhívjam a figyelmet.

A levéltárak, e fontos kulturális intézmények filatéliai jelenléte ugyanakkor sajnos, nem mondható számottevőnek – elsősorban a világ nagy, nemzeti könyvtárainak épületei és/vagy ezek belterei, kutatótermei vagy értékes történeti forrásokat őrző iratraktárai jelennek meg

postabélyegeken, általában valamilyen jeles alkalom, például fennállásuk, megnyitásuk kerek évfordulója kapcsán, és a közreadó is meglepődött, hogy a kutatása során más bélyegmotívumokhoz képest mennyire kevés, a szó legszűkebb értelmében levéltárat ábrázoló bélyegre bukkant. A jelen rövid motívumkatalógus jelenleg mindazonáltal elsősorban a levéltárként funkcionáló épületeket ábrázoló bélyegekre szorítkozik, és egy későbbi, tágabb horizontú *levéltárfilatéliai*, vagy akár *közgyűjtemény-filatéliai* kutatás alapjául szeretne szolgálni. Ezzel együtt sajnos úgy tűnik, a kevés bélyeget bemutató motívumkatalógus, ami a levéltárak bélyegábraként való megjelenését illeti,

tendál a teljesség felé – vagy a közreadó nem jó helyen nézett utána a dolgoknak...

A jelen elektronikus (motívum)filatéliai szakkönyvben igyekszem a lehető legjobb, elsősorban esztétikai alapú válogatást nyújtani a világ postaszolgálatai által kibocsátott, szűkebb motívum alapon könyvtári, levéltári és múzeumi épületeket, esetleg ezek egyértelműen azonosítható belterét (olvasótermét, kutatótermét, kiállítóterét, esetleg könyv-, irat- vagy műtárgyraktárát) ábrázoló bélyegeiből. A közreadott filatéliai anyag a szerkesztő szándékai szerint a téma áttekinthető keresztmetszetét nyújtja olvasóinak, megtekintőinek, már csak azért is, mert mint feljebb már utaltam ré,

a levéltár, mint motívum, központi bélyegábra igen kevés bélyegen szerepel a világon. E keveset pedig nem volt egyszerű feladat felkutatni és egybegyűjteni, majd egybeszerkesztve közreadni. A válogatás során a közreadó a legtöbb esetben igyekezett megmaradni a szigorú értelemben vett filatéliai objektumoknál, és főként olyan bélyegek/kisívek/blokkok képeit választotta ki közlésre, amelyek névértékkel rendelkeznek, és postai bérmentesítésre elméletileg valóban használhatók.¹⁹

¹⁹ Ahol esetleg mégis kétes legitimitású bélyeg került a válogatásba, azt a közreadó zárójelben mindig jelezte. A nem legitim körülmények között megjelent bélyegek között ugyanis kétségtelenül akadnak dekoratív, gyűjtési szempontból is igen érdekes és esztétikailag értékes darabok.

Azért használok kellő óvatossággal itt is, csak úgy, mint tettem azt korábban az *elméletileg* határozószót, mert egyes kevésbé fejlett, főként afrikai és ázsiai országokban gyakori jelenség a *fantombélyeg-kiadás*, amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadáson szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki,²⁰ hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci szereplők,

²⁰ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 58–59.

cégek tevékenysége által.²¹ Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, ha valaki bérmentesítésre próbálná meg használni.²² A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyegeknek, illegális bélyegeknek ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire állami

²¹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

²² James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

monopólium alá tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.²³

A jelen szerény motívumfilatéliai kiadványban közreadott bélyegkiadások digitális másolatai (45 darab) képeit nonprofit, tudományos, ismeretterjesztési és közművelődési céllal tettük közzé,

²³ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

internetes forrásaikat többnyire korábbi, elektronikusan is elérhető, tematikus filatéliai szakmai kiadványok, bélyeggyűjtéssel kapcsolatos honlapok, illetve értelemszerűen internetes aukciós házak és webáruházak weboldalai képezik. A közreadó bízik abban, hogy gyűjtése szerény eredménye felkelti akár a motívumfilatélia iránt érdeklődő profi filatelisták, akár kezdő, adott esetben a fiatalabb korosztályhoz tartozó érdeklődők, ifjúsági bélyeggyűjtők figyelmét. A könyvben közölt, szerencsére az esetek többségében megfelelő felbontású képek forrása igen sok esetben

a *Colnect.com*²⁴ nemzetközi gyűjtői és aukciós portál, amely többek között a világ postabélyegeinek szabadon elérhető, online elektronikus katalógusaként is nagyon jól használható, és szinte minden bélyegről jó minőségű, de legalábbis elektronikusan közölhető, a filatélai tájékozódáshoz rendkívül hasznos másolatot közöl.

A bélyegek képeinek közlésénél lehetőség szerint mindig feltüntettem a nagyobb, rangosabb nemzetközi bélyegkatalógusok (elsősorban a Közép-kelet-Európában nagy presztízsű német Michel, esetleg ennek hiányában a francia

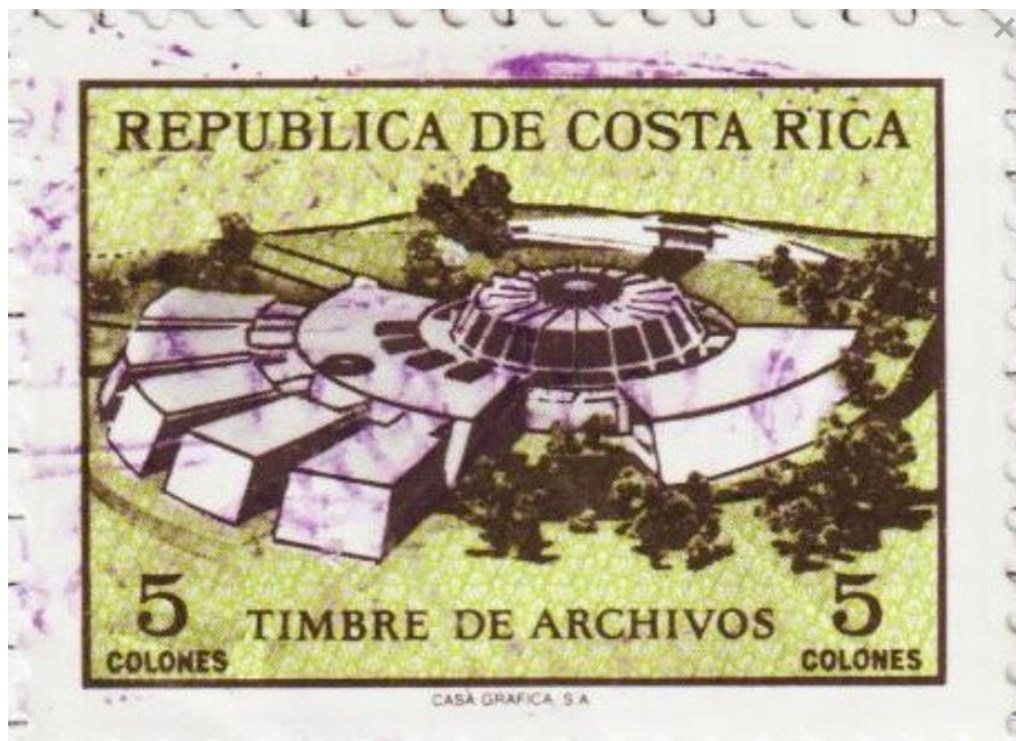
²⁴ <https://colnect.com>

Letöltés ideje: 2023. december 15–27.

Yvert et Tellier, illetve a brit Stanley Gibbons; magyarországi kibocsátású bélyegek esetében a Philatelica Hungarica Kft. által kiadott hazai bélyegkatalógus, ahol pedig csak az állt rendelkezésre, a *Colnect* adatbázis) számait, így az adott bélyeg beazonosítása könnyen lehetséges bárki számára. Ez alkalommal ugyanakkor nem tüntettem fel ugyanakkor a bélyegek méretét, fogazatát, a nyomdatechnikát, amellyel készültek, illetve egyéb lényeges filatéliai adatokat, ugyanis azokat a nagyobb nemzetközi katalógusok, illetve a *Colnect.com* ezeket alapul vevő online adatbázisa ezeket a legtöbb esetben tartalmazzák. Céлом, hogy a lehető legtöbb teret engedjek a

bélyegek által hordozott művészi és forrásértéknek, vizuális információnak. A válogatásom alapja tehát minden esetben a bélyeggrafika tartalma és persze esztétikai értéke volt, és a jelen motívumkatalógus közreadásánál elsősorban alkalmazott grafikai műalkotásként tekintek a közölt bélyegekre.

**VÁLOGATOTT
LEVÉLTÁRI
ÉPÜLETEKET ÉS
INTÉZMÉNYI
BELTEREKET
ÁBRÁZOLÓ
BÉLYEGEK
A VILÁGBÓL**

Nemzeti Levéltár
Costa Rica, 1934
Colnect CR TA1934-1

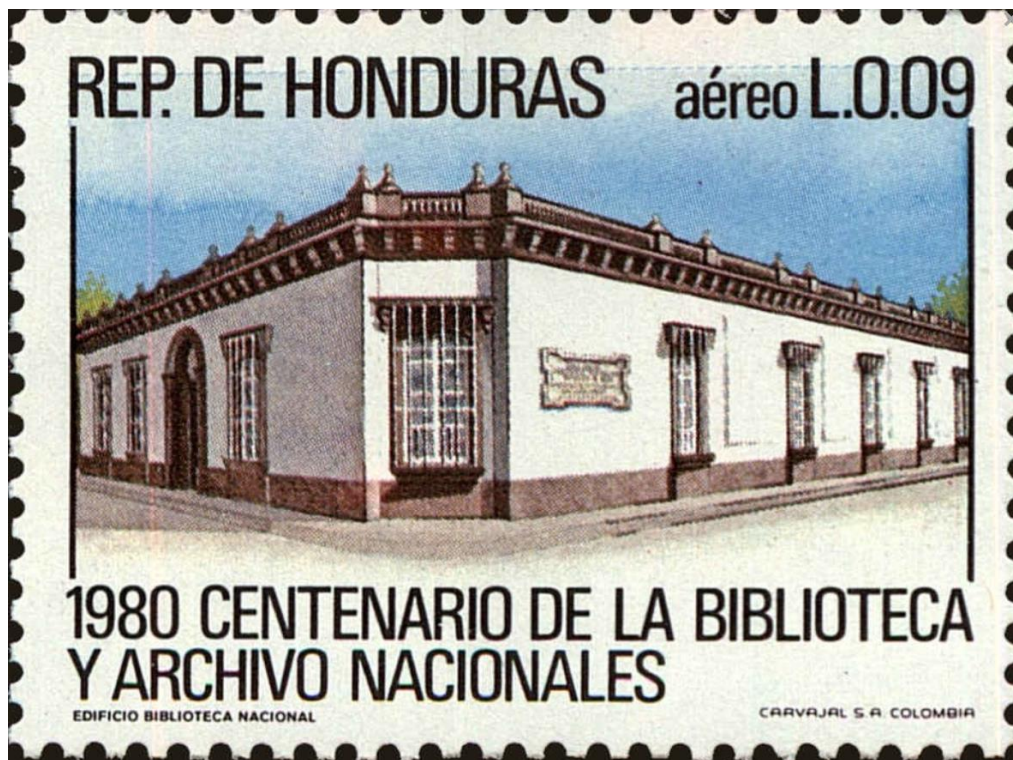
Brazil Nemzeti Levéltár
Brazília, 1939
Michel BR 484

Császári Levéltár
Kína, 1979
Michel CN 1554

Központi Levéltár
Kína, 1979
Michel CN 1552

Hondurasi Nemzeti Könyvtár és Levéltár
Honduras, 1980
Michel HN 999

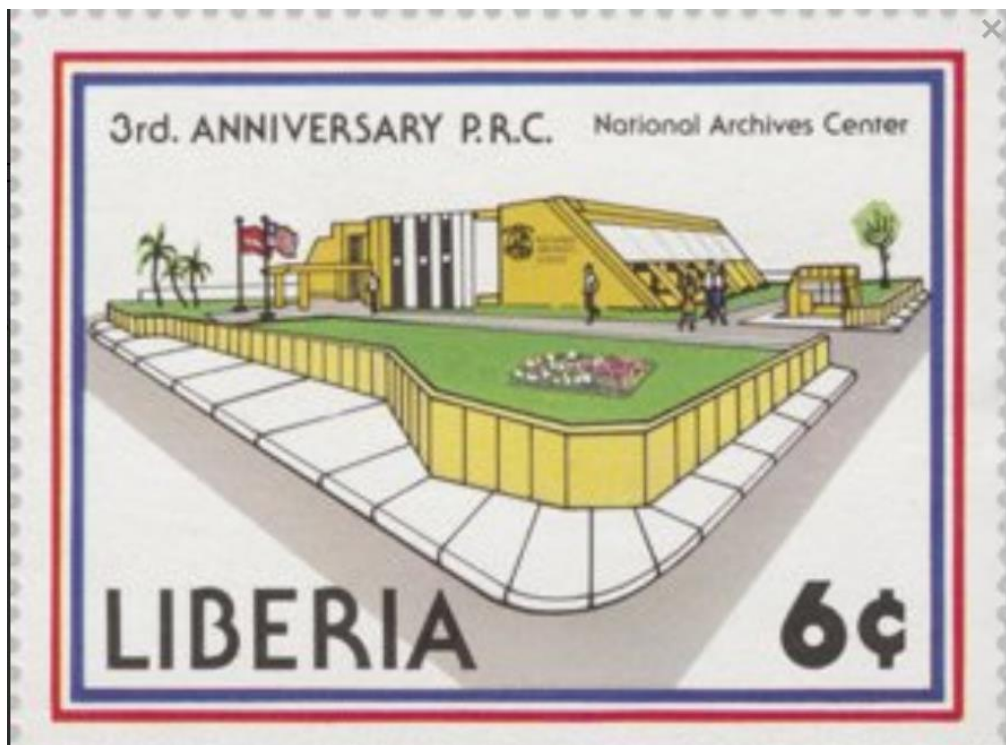
Állami Levéltár
Luxemburg, 1980
Michel LU 1007

Nemzeti Levéltár
Kenya, 1980
Michel KE 173

Nemzeti Központi Levéltár
Mexikó, 1982
Michel MX 1845

Nemzeti Levéltár
Libéria, 1983
Michel LR 1278

Nemzeti Levéltár
Libéria, 1983
Michel LR 1279

Nemzeti Levéltár
Zimbabwe, 1985
Michel ZW 334

A Felszabadító Levéltára
(Simon Bolívar irathagyatékát gondozó levéltár)
Venezuela, 1989
Michel VE 2589

Nemzeti Levéltár és Múzeum
Grönland, 1989
Michel GL BL16

Nemzeti Levéltár
Mexikó, 1990
Michel MX 2165

Szenegáli Levéltár, 1989

Szenegál, 1989

Michel SN 1033

Bahia Állami Levéltár
Brazília, 1990
Michel BR 2339

Levéltár
Bahama-szigetek, 1996
Michel BS 928

Nemzeti Levéltár
India, 1992
Michel IN 1346

Jugoszláv Nemzeti Levéltár
Jugoszlávia, 2000
Michel YU 2961

Nemzeti Levéltár
Algéria, 2007
Yvert et Tellier DZ 1161

Állami Történeti Levéltár (beltér)

Litvánia, 2002

Michel LT 789

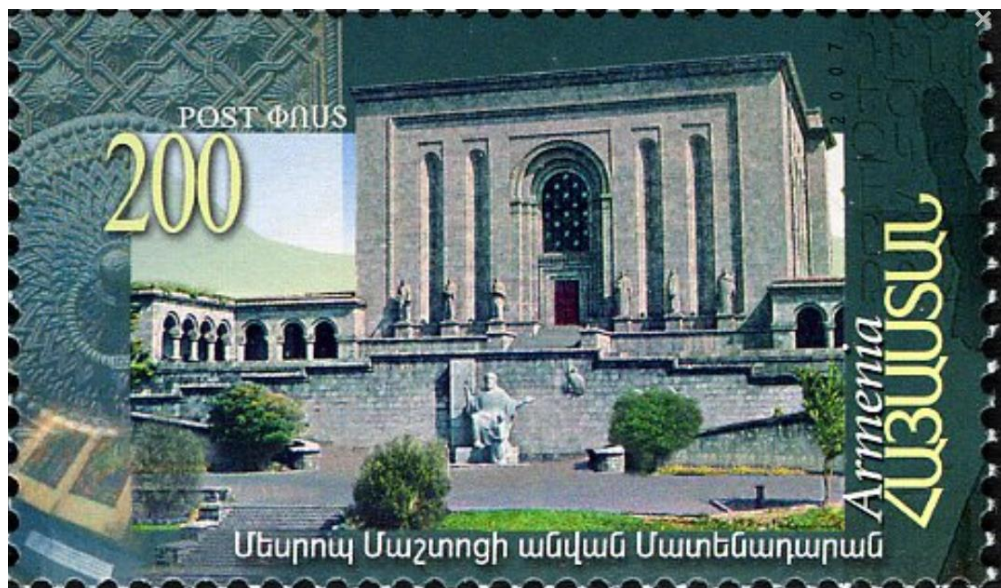
Központi Állami Levéltár
 Olaszország, 2003
 Michel IT 2910

Firenzei Állami Levéltár
Olaszország, 2004
Michel IT 2992

Állami Általános Levéltár (belső)
Görögország, 2006
Michel GR 2366

Örmény Nemzeti Kézirattár
Örményország, 2007
Michel AM 629

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF
ARCHIVES GÉNÉRALES DU ROYAUME
BELGIË · BELGIQUE

1

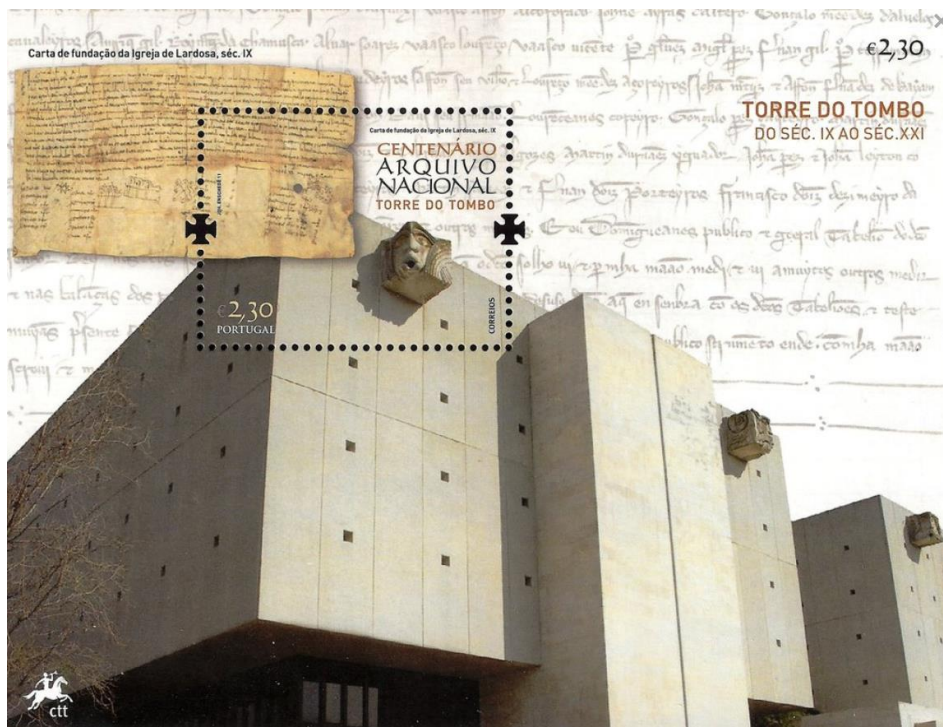
2009 · Luc Derycke

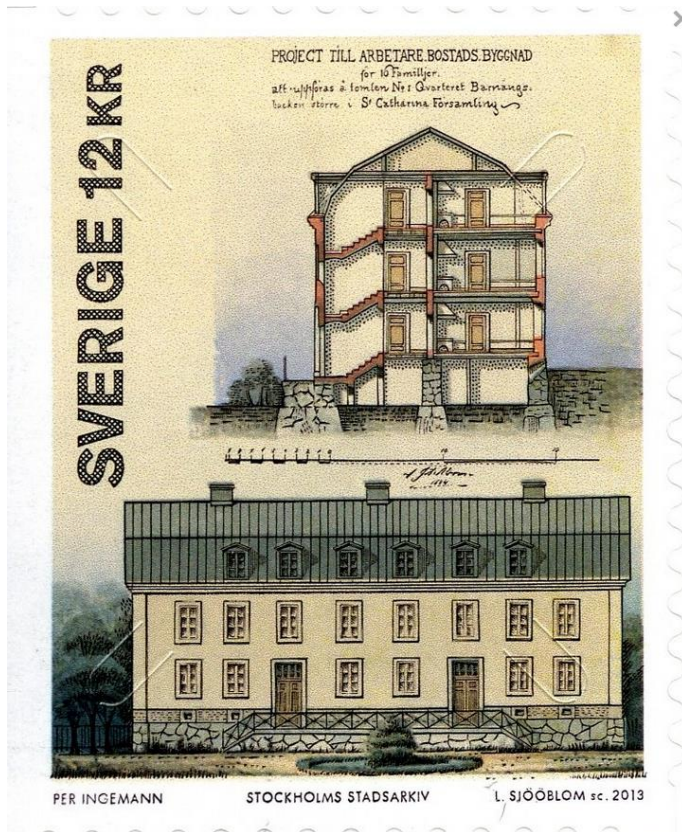
Belga Királyi Központi Levéltár
Belgium, 2009
Michel BE 3986

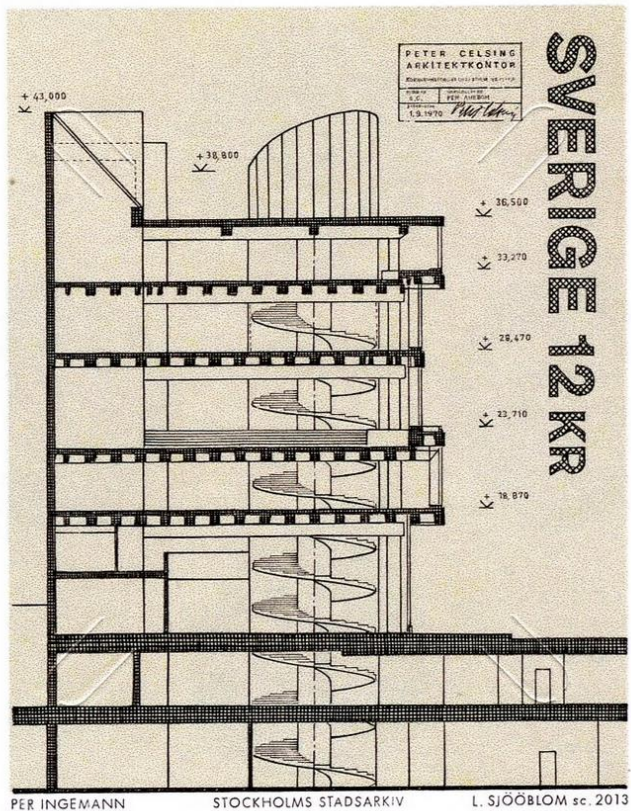
Nemzeti Levéltár
Dominikai Köztársaság, 2010
Michel DO 2210

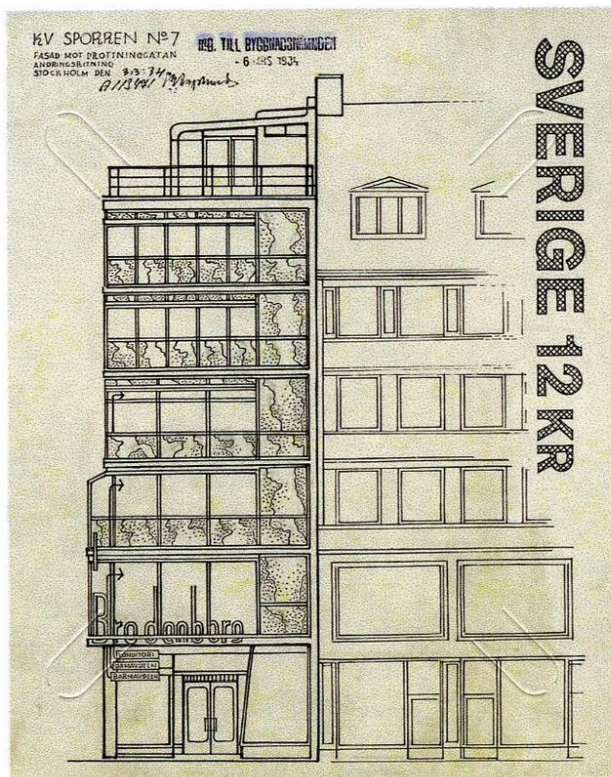
Torre do Tombo-i Nemzeti Levéltár
 Portugália, 2011
 Michel PT BL320

Stockholm Városi Levéltár
Svédország, 2013
Michel SE 2934

Stockholm Városi Levéltár
Svédország, 2013
Michel SE 2935

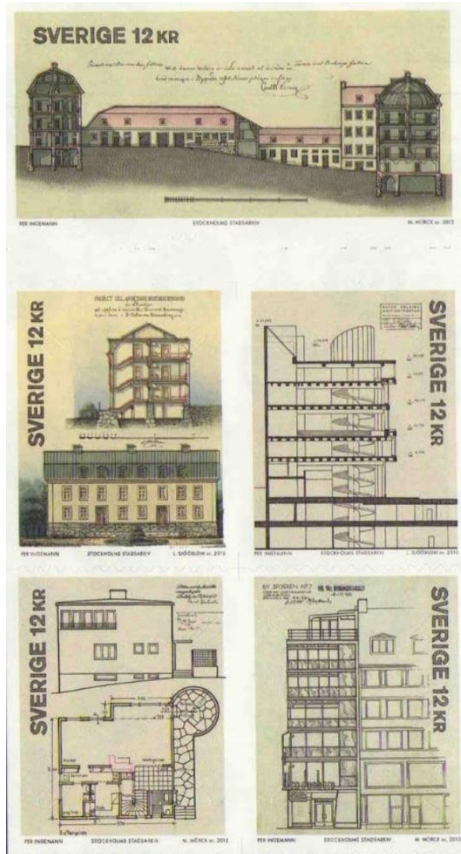

PER INGEMANN

STOCKHOLMS STADSARKIV

M. MÖRCK sc. 2013

Stockholm Városi Levéltár
Svédország, 2013
Michel SE 2937

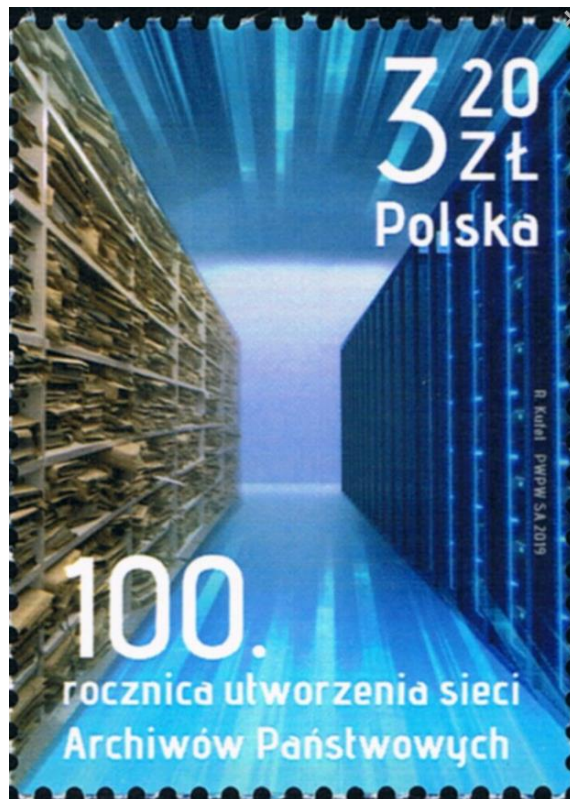
Stockholm Városi Levéltár
Svédország, 2013
Michel SE 2933–2937MH – kisív

Állami Levéltár
Szerbia, 2014
Michel RS 581

Horvát Állami Levéltár
Horvátország, 2014
Michel HR 1157

Lengyel Nemzeti Levéltár (beltér)

Lengyelország, 2019

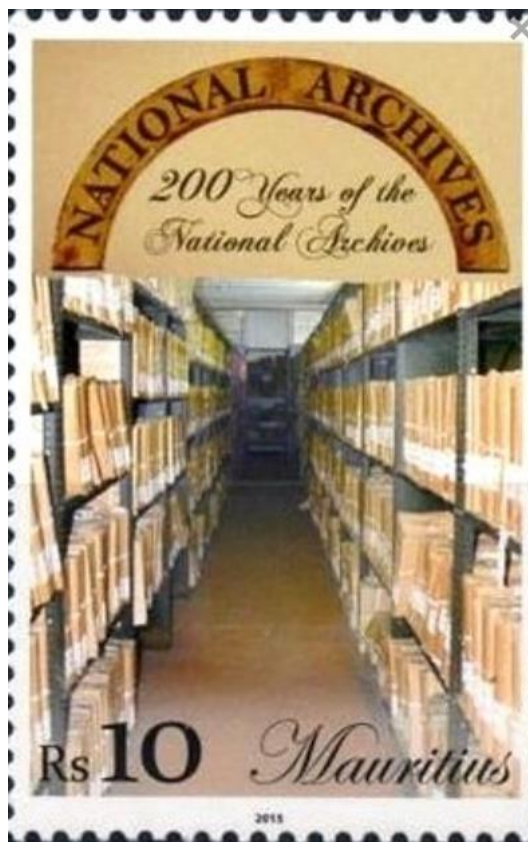
Michel PL 5088

Jane Cameron Nemzeti Levéltár

Falkland-szigetek, 2020

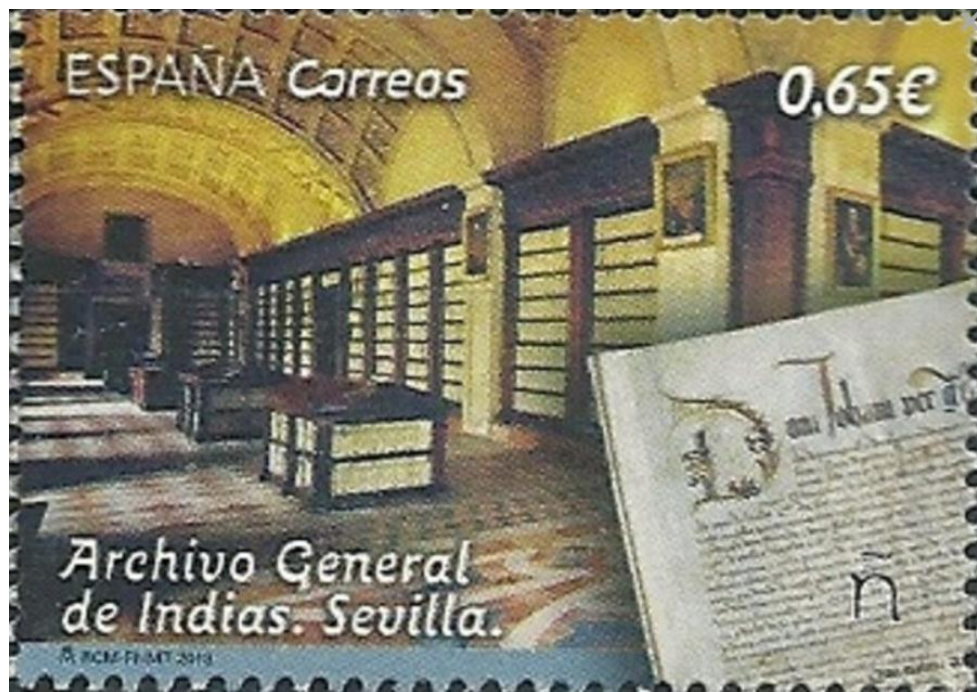
Michel FK 1420

Nemzeti Levéltár (beltér)
Mauritius, 2015
Michel MU 1161

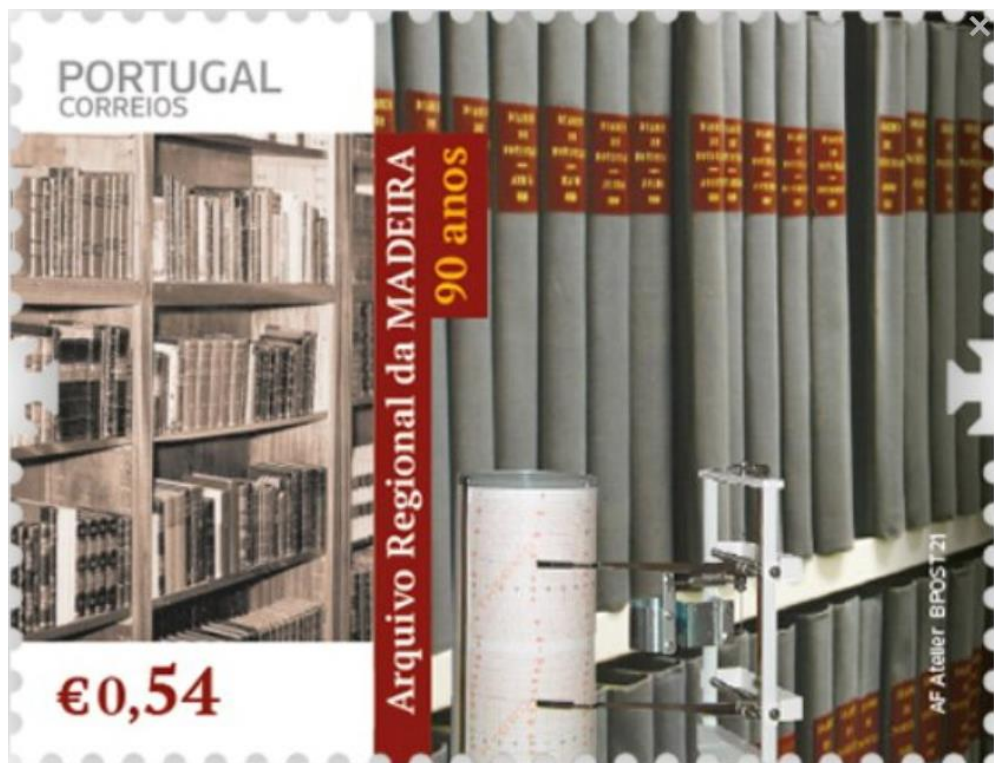
Etióp Nemzeti Levéltár és Könyvtár
 Etiópia, 2015
 Michel ET 1958

Az Indiák Központi Levéltára (beltér)
Spanyolország, 2018
Michel ES 5305

Ўзбег Немzeti Levéltár (beltér)
 Ўзбегisztán, 2019
 Michel UZ BL99

Madeirai Regionális Levéltár
Portugália – Madeira, 2021
Michel PT-MD 410

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
Magyarország, 2023
Michel HU 6323

Niši Történeti Levéltár
Szerbia, 2023
Yvert et Tellier RS 1143

Glosmilfond Filmarchívum
 Oroszország, 2023
 Colnect RU 2023.10.04-01

